

Vastaus valtuustoaloitteisiin kotimaisen ja lähiruoan käytön lisäämisestä sekä lähiruokapäivä kouluihin ja päiväkoteihin

Tekninen lautakunta 14.02.2023 § 21

Valmistelijat: ruokapalvelupäällikkö Ritva Mattila 040 779 4751, sivistysjohtaja Jussi Silpola 0400 250 742.

Laukaan kuntaan on saapunut 25.4.2022 kaksi kotimaiseen ja lähiruokaan liittyvää aloitetta.

Laukaan Keskustan valtuustoryhmä esittää, että Laukaan kunnan ruokapalvelu lisäisi kotimaisen ja lähiruoan käyttöä. Heidän aloitteessaan todetaan, että viljelijöiden ja alkutuottajien ahdinko on todellinen ja maailmalla tapahtuvat myllerrykset vaikuttavat tuottajien kykyyn tuottaa laadukasta kotimaista ruokaa. Lisäksi hinnankorotukset tuovat paineita viljelijöille ja alkutuottajille. Laukaan Keskusta haluaa omalta osaltaan tukea tuottajia, lisäämällä kotimaisen ja lähiruoan hankkimista kunnan ruokapalveluissa. Satokausikalenteri ja kunnassa järjestettävät tapahtumat tulisi pyrkiä järjestämään lähiruoka huomioiden. Ruokapalveluissa tulisi katsoa avarammin lähelle, jotta löydetään kotimaisia, lähellä ja vastuullisesti tuotettuja raaka-aineita.

Laukaan Liike Nyt valtuustoryhmä esittää, että Laukaan kunta ottaisi kouluissa ja päiväkodeissa käyttöön järjestelmällisen lähiruokapäivän. Mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi joko kerran kuukaudessa tai useammin. Heidän aloitteessaan todetaan, että lähiruoan käyttäminen edistää kokonaisvaltaisesti kuntaa ja ennen kaikkea antaa esimerkkiä kuntalaisille kunnan ja lähialueiden palveluiden käyttämisestä ja olisi myös esimerkki lapsille ja nuorille tulevaisuuden ostokäyttäytymiseen ja lähipalveluiden arvostamiseen. Aloitteessa todetaan myös, että lähiruoka voi olla kustannuspoliittisesti arvokkaampaa, mutta tämä kiertäisi takaisin lähitulevaisuudessa tavalla tai toisella. Elintarvikkeiden tuottajia voisi pyytää myös kertomaan kouluille tuotantoprosesseista, miten ruoka lautaselle päättyy.

Vastaus aloitteisiin

Laukaan kunta on sitoutunut Hansel Oy:n järjestämään yhteishankintaan, käyttämään puitesopimusta sekä hankkimaan tuotteita puitesopimustoimittajalta puitesopimuksen mukaisesti tekemättä ohioistoja seuraavien tuoteryhmien osalta:

- kala ja kalavalmisteet
- leipä ja leipomotuotteet (näkkileipä)
- liha ja lihavalmisteet
- hedelmät, vihannekset ja juurekset
- viljatuotteet
- kuivat tuotteet, valmisruoat ja pakasteet
- non – food tuotteet

Sitoumuksessaan Laukaan kunta on ilmoittanut, että pidättää oikeuden hankkia lähiruokaa lähitoimittajilta siinä mittakaavassa, mitä on saatavana. Puitesopimuskaudella 2020 – 2024 sopimustoimittaja on Kespro Oy.

Maitotaloustuotteiden ja leipomotuotteiden osalta Laukaan kunta on mukana Jyväskylän hankintarenkaassa. Valio Oy toimittaa maitotaloustuotteet ja leipomotuotteet Elonen Oy.

Ruokapalveluiden käyttämien elintarvikkeiden kotimaisuusaste on korkea n. 85 %. Liha ja lihavalmisteet ovat 100 % suomalaista alkuperää samoin kuin maitotaloustuotteet ja peruna. Ulkomaalaiset tuotteet ovat pääosin sellaisia, joita Suomessa ei kasvateta tai niitä ei saada riittäviä määriä esim. sei, hedelmät, melonit, talvikaudella vihannekset, vihannes- ja hedelmäsäilykkeet, riisi, liemivalmisteet, mausteet, kahvi, tee sekä osa erityisruokavaliotuotteista. Tuotteiden kotimaisuusasteella ruokapalvelu pyrkii lisäämään suomalaista työllisyyttä, tuoteturvallisuutta ja -jäljitettävyyttä.

Laukaan kunnan ruokapalvelun suurimmat lähiruokatoimittajat ovat Valio ja Elonen. Jyväskylän meijerin raakamaidon keräily tapahtuu n. 100 km:n säteellä ja Elosen leipomo toimii Keski-Suomen maakunnassa.

Lisäksi ruokapalvelussa käytetään seuraavia lähiruokatuotteita:

Satavuon keittiö

- possun suikale ja –jauheliha, Pohjosahontila
- karitsan jauheliha, Niemelän tila (lopettanut toiminnan)
- hirvenliha ja haukimassa, Erä Manninen
- lahnapyörykkä ja tomaatti - yrttisärki, Järki Särki Oy
- kanamuna, Pölkki J & T
- rypsiöljy ja saskatoon, Häkkinen Tuomo
- kaurahelmi, ruishiutale, rikottu ja kokonainen ohra, Levestuoreen Mylly
- härkäpapuruhe ja – jauho, kaurajauho ja -jyvänen, Nojosniemen tila
- hamppujauho, -rouhe ja -siemen, Suomen Hampputuotteet Oy
- kaaleja ja kurkku, Huttulan puutarha
- marjoja ja hedelmiä yksityishenkilöiltä

Ruokapalvelukeskus

- härkäpapuruhe ja – jauho, kaurajauho ja -jyvänen, Nojosniemen tila
- gluteenittomat leivonnaiset, Keliapakari
- tomaatti ja kurkku, Lauaan Vihannes Ky (lopettanut toiminnan)
- hamppujauho, -rouhe ja -siemen, Suomen Hampputuotteet Oy
- pensasmustikka, Lepomäen tila
- marjoja ja hedelmiä yksityishenkilöiltä

Osa lähiruokatoimittajista, joilta olemme hankkineet tuotteita, on lopettanut toimintansa. Joidenkin kanssa yhteistyö on täytynyt lopettaa omavalvontaan liittyen.

Lähiruokapäivä kouluissa toteutuu osittain, sillä kuuden viikon kiertävällä ruokalistalla aikaisemmin ollut riisipuuro on vaihdettu Nojosniemen tilan kaurahelmestä valmistettuun puuroon. Puuro tarjotaan mustikkakiisselin kanssa, joka valmistetaan läheltä poimitusta mustikasta, niin pitkään kuin pakastevarastoissamme lähimustikkaa riittää.

Kuten aikaisemminkin, edelleen suurin este lähiruokan käytölle on tuotteiden saatavuus sekä soveltuvuus suurkeittiökäyttöön. Satavuon keittiölle, jossa kulutusmäärät ovat pienemmät, saatavuus on parempi.

Ruokapalvelun toiminnan kannalta raaka-aineiden saatavuus tulee olla taattu ympäri vuoden, toimitusvarmuuden on oltava hyvä ja logistiset järjestelmät kunnossa. Hankinnoissa tulee huomioida myös ruokapalvelun tuotanto- ja varastotilat, henkilöstöresurssit sekä omavalvontaan liittyvät seikat.

Koulut tekevät tällä hetkellä mahdollisuuksien mukaan pedagogista yhteistyötä lähiseudun tuottajien kanssa. Koulujen ohjelmassa on vaihtelevasti vierailuja lähituotantotiloille sekä ruuan tuotantoketjuun perehtymiseen että urasuunnitteluun ja opinto-ohjaukseen liittyen. Koulujen edellytykset järjestää vierailuja vaihtelevat sen mukaan, onko koulun lähellä tiloja, joille vierailuja tai yhteistyötä voidaan järjestää. Korona-aika katkaisi hetkellisesti kaiken vierailutoiminnan, mutta lukuvuonna 2022-2023 tätä on elvytetty. Korona-ajan jälkeen ollaan jälleen myös valmiita ottamaan kouluille vierailijoita kertomaan alkutuotannosta sekä elintarviketuotannon prosessin että urasuunnittelun näkökulmasta opetussuunnitelman mukaisesti.

Toimintatavoitteet asiassa on kirjattu myös perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Esimerkiksi perusopetuksen opetussuunnitelman luvussa 14.4.5./Ympäristöoppi/vuosiluokat 3-6 todetaan että "Lähiympäristöä hyödynnetään esimerkiksi havainnollistamaan luonnonilmiöitä, ravinnon tuotantoa ja ihmisen ja luonnon vuorovaikutussuhteita. Koululaisten kanssa voidaan tutustua lähiympäristöstä löytyviin kohteisiin, esim. kotieläinpiha tai kalanviljelylaitos." Lisäksi ruuantuotannon prosessit sekä lähiruuan käytön vaikutukset esimerkiksi huoltovarmuuden ja logistiikan sekä ympäristö- ja terveysvaikutusten näkökulmasta tulevat esiin eri oppiaineiden sisällöissä, esim. yhteiskuntaopissa, maantiedossa ja biologiassa sekä terveystiedossa.

Ruokapalvelu painottaa edelleen kotimaisen ruoan tärkeyttä ja lähiruokaa käytetään mahdollisuuksien mukaan aina, kun sitä on saatavilla. Lisäksi koulut jatkavat yhteistyötä lähiseudun tuottajien kanssa.

Esittelijä	Tekninen johtaja Janne Laiho
Päätösehdotus	Tekninen lautakunta antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle edellä esitetyn vastauksen aloitteisiin.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin. Merkitään tedoksi, että ruokapalvelupäällikkö Ritva Mattila kävi vastauksen läpi esitelyasioiden yhteydessä.

Kunnanhallitus 27.03.2023 § 63
400/14.01.00/2022

Esittelijä	Kunnanjohtaja Linda Leinonen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus hyväksyy teknisen lautakunnan antaman vastineen aloitteeseen. Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että edellä todetun lisäksi aloite ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja että se todetaan aloitteena loppuun käsitellyksi.
Päätös	Kunnanjohtajan esitys hyväksyttiin.

